

Krystyna Sochacka
Wydział Pedagogiki i Psychologii
Uniwersytet w Białymstoku

Recenzja czasopisma *Dysleksja. Biuletyn Polskiego Towarzystwa Dysleksji*
Nr 2 (4) jesień 2009

Z uwagą i wielką przyjemnością zapoznałam się z numerem Biuletynu przygotowanym na jesień 2009 roku. Znalazłam tu nowe wątki, które niezmiernie wzbogaciły zawartość. Wśród nich temat dorosłych osób z dysleksją, a także dział przeznaczony dla rodziców dzieci dyslektycznych, w którym swoje miejsce mają m.in. porady eksperta. Zarząd Polskiego Towarzystwa Dysleksji, jak zwykle, żywo reaguje na nastroje społeczne oraz wypowiedzi osób urzędowych dotyczące problemów specyficznych trudności w uczeniu się i jednocześnie na łamach Biuletynu dostarcza czytelnikom niezbędnych komentarzy, a przede wszystkim rzetelnych informacji.

Tematem przewodnim numeru jest problem dysleksji na przestrzeni życia *Od sześciolatka do dorosłego*. Pięć artykułów, które mieszczą się w tej części, rozpoczyna praca Dariusza Okrzesika *Równy start w Sopocie – program zapobiegania trudnościom szkolnym*. Władze oświatowe oraz pracownicy poradni psychologiczno-pedagogicznych znajdują tu propozycję programu dla sześciolatków, którego wdrożenie w szerszym zakresie warto rozważyć. Jest to przykład oddziaływań profilaktycznych, który dostarcza niezbędnego rozeznania w potrzebach edukacyjnych dzieci, umożliwia odpowiednią wczesną organizację ewentualnej pomocy i co ważne, nie wymaga nakładów finansowych. Program został nie tylko sprawdzony, ale także doceniony główną nagrodą w ogólnopolskim konkursie na najlepszy innowacyjny produkt wspierający dyrektora przedszkola – „Innowator roku 2006” organizowanym przez Europejskie Centrum Wspierania Nauczycieli oraz miesięcznik *Wychowanie w przedszkolu*.

Zofia Gwoździewicz swoim artykułem *Metoda wertykalna, jako jedna z form pomocy uczniom z dysleksją* włącza się do dyskusji na temat zagadnień terapii pedagogicznej. Kwestii tej poświęcone były dwa poprzednie numery Biuletynu. Przypomina nam popularną kiedyś (co prawda głównie w środowisku krakowskim) metodę terapii, którą w Polsce propagowała Jadwiga Włodek-Chronowska. Wraz z odejściem pani profesor, o czym wspomina autorka, przerwane zostały badania naukowe nad skutecznością tej metody. Przede wszystkim jednak zaczęto akcentować rolę zdolności językowych wśród bezpośrednich przyczyn dysleksji.

Spowodowało to, że w przebiegu terapii pedagogicznej często koncentrowano się raczej na treningu sprawności fonologicznych uznawanych za kluczowe dla powodzenia w nauce czytania. Analizy badań dokonywane w ostatnich latach pokazują, że terapie skoncentrowane na przyczynach trudności są mało skuteczne. Lepszym natomiast sposobem prewencji i terapii trudności w dekodowaniu jest dobre nauczanie czytania i pisania (por. Rice i Brooks, 2004; Szczerbiński, 2008, 2009). W tej sytuacji metody, które podejmują to zadanie – a do takich należy opisana przez autorkę metoda wertykalna stymulacji procesu nauki czytania (Włodek-Chronowska, 1991) – na nowo znajdują swoje uzasadnienie. Doświadczenia autorki artykułu, jak również wyniki prowadzonych niegdyś badań są obiecujące. Tym bardziej warto poddawać skuteczność proponowanych ćwiczeń weryfikacji naukowej.

Małgorzata Rożyńska w sposób rzeczowy uświadamia nam problem dotyczący sposobu zapisu wielkiej pisanej litery „Y”. Analizuje niekonsekwencje w tym względzie w książkach do nauki pisania oraz ukazuje zasadność dbania o jednolitość wzoru jej zapisu we wszystkich podręcznikach i zeszytach ćwiczeń przygotowywanych z myślą o nowej podstawie programowej.

Teresa Wejner pisze o potrzebie podmiotowego traktowania ucznia, a szczególnie o znaczeniu klimatu emocjonalnego szkoły dla funkcjonowania uczniów dyslektycznych. W artykule *Liczy się uczeń, a nie statystyki* przedstawia wyniki badań ankietowych młodzieży klas szóstych szkół podstawowych, gimnazjów i liceów przeprowadzonych przez Oddział Łódzki PTD w ramach akcji „Szkoła przyjazna uczniom z dysleksją”. Dyslektyczni uczniowie ze szkół wyróżnionych w konkursie odpowiedzieli na szereg pytań dotyczących m.in. trudności w nauce, uzyskanej pomocy czy przysługujących im praw. W materiale tym szczególnie przykuwają uwagę cytowane wypowiedzi uczniów ze względu na to, że rzucają światło na rozeznanie młodzieży w ich własnym problemie. Refleksja, jaka w związku z tym powstaje, dotyczy również respektowania podmiotowości ucznia – tym razem jednak na etapie procesu diagnostycznego. Warto zwrócić uwagę, że odbiorcami diagnozy są najczęściej rodzice, nauczyciele lub inni specjaliści, znacznie rzadziej same dzieci. Nie znamy odpowiedzi na wiele pytań, np.: co dzieci chcą i powinny wiedzieć, czego psychologowie i pedagodzy im nie mówią, albo – co i jak mówią? (Kościelska, 2009). Otwarte pozostaje więc pytanie: jak powinien wyglądać proces dostarczania uczniom informacji na temat ich trudności w uczeniu się?

Kończąc lekturę działu poświęconego dysleksji na przestrzeni życia docieramy do artykułu bardzo istotnego, bo otwierającego nowy obszar tematyczny w Biuletynie związany z dysleksją osób dorosłych. Tym samym, jak sądzę, zostaje poszerzony krąg odbiorców

Biuletynu adresowanego dotychczas do tych, „którym bliskie są sprawy dzieci i młodzieży z dysleksją rozwojową” (Czabaj, 2008) o osoby dorosłe z dysleksją, a może także ich bliskich, którzy będą szukać tu cennych dla siebie informacji lub zechcą podzielić się swoimi doświadczeniami na forum dyskusyjnym. Należy podkreślić, że autorka artykułu *Osoby dorosłe z dysleksją – problem, diagnozowanie, pomoc* pani profesor Marta Bogdanowicz wypowiada się na ten temat nie po raz pierwszy. Od wielu lat temat ten był obecny w licznych publikacjach (niektóre zostały wskazane w artykule) i wystąpieniach autorki, także w Polskim Towarzystwie Dysleksji oraz w realizowanych projektach (np. Smythe, 2007). Potrzebę objęcia opieką studentów i osób dorosłych uwzględniała już wcześniej w tworzonych modelach kompleksowej pomocy osobom z dysleksją rozwojową (np. Bogdanowicz, 1999). W artykule zamieszczonym w Biuletynie Marta Bogdanowicz ukazuje jak ważnym i zarazem poważnym problemem jest dysleksja osób dorosłych, zarówno z perspektywy indywidualnych losów konkretnego człowieka, jak i z perspektywy społecznej. Wyjaśnia posługując się przykładem proces diagnozowania dorosłych, zarówno od strony możliwości, jak i ograniczeń. Rozważa szanse zorganizowania pomocy dla takich osób w warunkach naszego kraju.

Biuletyn dostarcza nam również informacji o różnych formach działalności PTD. Są to zarówno sprawozdania, jak i zapowiedzi planowanych działań. Wśród sprawozdań mających swoje miejsce w kolejnym dziale mamy rezultaty unijnego projektu realizowanego w partnerstwie z Wydawnictwem Pedagogicznym OPERON na terenach wiejskich województwa pomorskiego i wielkopolskiego nt. „Szkoła przyjazna uczniom z dysleksją” oraz aktualności z Sekcji Terapeutów Pedagogicznych. Wśród zapowiedzi – podobny unijny projekt, którym tym razem objęto wybrane szkoły podstawowe z trzech powiatów województwa lubuskiego; cyklicznie obchodzony Europejski Tydzień Świadomości Dysleksji, a także Zjazd Terapeutów Pedagogicznych nt. *Modelowy system profilaktyki i pomocy psychologiczno-pedagogicznej w praktyce*. W kilku miejscach Biuletynu znajdujemy informację na temat międzynarodowej konferencji organizowanej przez Instytut Psychologii i Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego oraz Polskie Towarzystwo Dysleksji. Dowodzi to niewątpliwie rangi wydarzenia. Konferencja będzie poświęcona dysleksji w wieku dorosłym i będzie zwieńczeniem dotychczasowych dokonań w tym zakresie.

Bardzo interesujące forum prezentacji osiągnięć praktycznych rozpoczyna i kończy Violetta Piasecka. Na początku prezentuje scenariusz lekcji z wykorzystaniem Kolorowej Ortografii *Malowane dyktando*, w części końcowej zaś – konkurs dla uczniów z dysleksją

rozwojową *Ortograficzne łamigłówek*. W tym dziale także Lena Szyndler dzieli się swoimi doświadczeniami z pracy w klasach dla dzieci dyslektycznych, a następnie Angelika Witkowska (studentka prawa UW i wolontariuszka Stowarzyszenia Pomocy Młodzieży Dyslektycznej) przedstawia historię powstania Stowarzyszenia, jego cele, jak również metody i formy pracy pod znamienym tytułem *Dysleksja – wysepka trudności na oceanie zdolności i umiejętności*.

W nowo utworzonym dziale przeznaczonym dla rodziców dzieci z dysleksją czytamy relację matki (Joanny Dąbrowskiej) borykającej się z problemami dyslektycznego syna. Szczególnie trudno jest, kiedy u dziecka współwystępują różne trudności, a tak bywa często. Terapeuta (Mariola Kurczyńska) z kolei bardzo sugestywnie uświadamia rodzicom, że do powstania niektórych trudności sami się przyczyniają, podpowiada też jak postępować, aby choć części z nich uniknąć. Ekspert (prof. zw. dr hab. Marta Bogdanowicz) opisując *Dzień powszedni dyslektycznego dziecka* pokazuje najkorzystniejsze sposoby reagowania rodziców na problemowe zachowania dzieci oraz odpowiada na pytania rodziców.

Dział końcowy *Recenzje, polemiki, listy* rozpoczyna się recenzją książki dla rodziców i dzieci *Bajkoterapia, czyli dla małych i dużych o tym, jak bajki mogą pomagać*. W dalszej części dwie optymistycznie kończące się historie: opowieść piętnastoletniej Agnieszki Piech – jak dzięki intensywnej pracy, mimo wielu trudności powodowanych dysleksją, udało się osiągnąć sukces oraz felieton Renaty Czabaj *Może ma pani na to jakieś lekarstwo?* Zainteresowani mogą również zapoznać się z listami, które nadeszły do redakcji od czytelników.

W podsumowaniu: przygotowany na jesień 2009 roku numer czasopisma *Dysleksja. Biuletyn Polskiego Towarzystwa Dysleksji* jest ciekawy, rzetelnie i starannie przygotowany; atutem jest także jego oprawa graficzna. Jestem przekonana, że czytelnicy Biuletynu będą usatysfakcjonowani.

Literatura cytowana:

- Bogdanowicz M. (1999). Model kompleksowej pomocy osobom z dysleksją rozwojową – ocena stanu aktualnego oraz propozycje zmian w świetle reformy systemu edukacji. *Psychologia Wychowawcza*, Nr 3.
- Czabaj, R. (2008). Drodzy Czytelnicy! *Dysleksja. Biuletyn Polskiego Towarzystwa Dysleksji*, numer sygnałowy, s. 3.

- Kościelska, M. (2009). *O przekazywaniu diagnozy i niektórych błędach w sztuce*. Wykład wygłoszony na III Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej Psychologii Klinicznej Dziecka, Jachranka k/Warszawy, 8 – 10 maj.
- Rice, M. i Brooks, G. (2004). *Developmental dyslexia in adults: a research review*. London: National Research and Development Centre for adult literacy and numeracy. Elektroniczna wersja: www.nrdc.org.uk
- Smythe, I. (red.). (2007). *Dysleksja: Przewodnik dla dorosłych*. Publikacja projektu finansowanego przez Komisję Europejską: *Projekt Include. Including dislexics through European partnership*.
- Szczerbiński, M. (2008). *Co naprawdę pomaga dzieciom z trudnościami w czytaniu? Czyli o korzyściach płynących z lektury wyników badań*. Warsztat zorganizowany przez Białostocki Oddział PTD oraz Wydział Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku.
- Szczerbiński, M. (2009). Recenzja pisma: *Dysleksja*. *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Dysleksji* nr 1 (3), http://www.ptd.edu.pl/co_robimy/dysleksja_biuletyn_ptd/w_numerze
- Włodek-Chronowska J. (1991). Zastosowanie metody wertykalnej w terapii psychodydaktycznej. W: J. Włodek-Chronowska (red.), *Terapia pedagogiczna*. Skrypty Uczelniane Nr 656. Kraków: UJ